

Гісторыя Вярэйкаў не такая даўняя, як у большасці населеных пунктаў Гродзеншчыны. Яшчэ ў 1796 годзе гэта была вёска Рэплеўскай парафіі, якая складалася ўсяго з трынаццаці двароў. Аднак Вярэйкі пачалі імкліва расці і багацець, дзякуючы

гаспадарлівасці роду Біспінгаў, выхадцаў з Вестфаліі. Біспінгі пераехалі ў Вялікае княства Літоўскае, каб схавацца ад рэлігійнага пераследу, і доўга служылі каралям і вялікім князям на дзяржаўных і вайсковых пасадах. Так склалася, што найбагацейшыя валодалі на Гродзеншчыне Біспінгі сабралі ўжо пад канец існавання Рэчы Паспалітай. Дзве дачкі Юзафа Біспінга – Юзэфа і Аляксандра – на дваіх аказаліся ўласніцамі не толькі Вярэйкаў, але і Галоўчыцаў, Кузьмічаў, Дзявяткаўцаў, Струбніцы, Верцялішкаў і многіх іншых вёсак і маёнткаў. Кажуць, што іх маці Тэадора Біспінг была жанчынай хаця і гаспадарлівай, аднак вельмі любіла гуляць у карты. Адноўчы яна прайгралася царскаму палкоўніку Аляксандру Міхайлавічу Светчыну і, спадзяваючыся, што той даруе доўг, пагадзілася выдаць за яго замуж сваю дачку Аляксандру. Так пачалася гісторыя доўгага сямейнага жыцця каталічкі і праваслаўнага, у выніку якой з'явіўся касцёл у Вярэйках.

У пачатку XIX стагоддзя ў вёсцы ўжо была капліца, дзе праводзіліся службы і хавалі прадстаўнікоў роду Біспінгаў, аднак Аляксандра Светчына пачала рабіць высілки для пабудовы касцёла. Фінансавы стан дазваляў ёй гэта зрабіць, паколькі маладая сям'я разводзіла коней, прадавала шмат збожжа ў Каралевец, нядрэнна жылі і іх сяляне. Таму Светчыны Біспінгі ўзялі на сябе абавязак пабудаваць касцёл у Вярэйках і праваслаўную царкву ў Кузьмічах.

У 1826 годзе быў зацверджаны складзены ў Санкт-Пецярбургу неакласіцыстычны праект новага касцёла, які павінен быў размясціцца на ўзгорку пасярод вёскі, там, дзе стаяла старая капліца. Будаўніцтва касцёла цягнулася доўга. У 1838 годзе памёр Аляксандр Светчын, каханая жонка пахавала яго ў спецыяльна збудаванай капліцы на могілках. У чэрвені 1840 года касцёл пад тытулам Найсвяцейшай Панны Марыі быў асвечаны. Святыню пабудавалі ў кантэксце тагачаснай архітэктурнай моды – з трохкутным франтонам, ганкам з калонамі дарычнага ордэра, паўкруглымі скляпеннямі, гіпсавымі скульптурамі святых. Каля касцёла знаходзіліся дзве капліцы са званамі, на адной з якіх змясцілі гадзіннік.

Аляксандра Светчына Біспінг памерла ў 1853 годзе, а ўсе яе валоданні, як і валоданні яе сястры Юзэфы, перайшлі да іх сваяка Аляксандра Біспінга. Той, праўда, нядоўга радаваўся багаццю, паколькі па падазрэнні ў дапамозе паўстанцам 1863 года быў высланы ў Сібір, дзе скончыў жыццё самагубствам у 1867 годзе. Маёнтак перайшоў іншым прадстаўнікам шматлікага роду Біспінгаў, якія валодалі ім да 1939 года.

На наступны год касцёл быў пераасвечаны ў праваслаўную царкву. Цікава, што хаця запавет Аляксандры Светчынай выдаваць штогод па 600 рублёў міласціны жабракам далей выконваўся і праваслаўнымі святарамі, аднак яе труну перавезлі ў склеп касцёла ў Вялікіх Эйсмантах.

Святыні прыдалі праваслаўны выгляд, разабраўшы порцік і прыбудаваўшы спераду званіцу.

Будынак вярнулі Касцёлу толькі ў 1920-ых гадах. Тады яму вярнулі першапачатковы выгляд і інтэнсіўна рамантавалі, аздаблялі і забяспечвалі ўсім неабходным. Парафіяне жылі адной сям'ёй, дружна працавалі на карысць святыні. Як і большасць хрысціянскіх храмаў на нашай зямлі, у пачатку 1950-ых гадоў касцёл у Вярэйках быў зачынены. Вернікам патлумачылі, што яны могуць наведваць суседнія касцёлы, якія таксама неўзабаве зачынілі. У 1990 годзе касцёл быў вернуты католікам, хаця для гэтага прыйшлося сабраць спецыяльную камісію, якая мусіла даследаваць пытанне, каму будынак належаў ад самага пачатку. Цяпер касцёл у Вярэйках радуе вока кожнага, хто

Вярэйкі. Касцёл і яго будаўнікі

Аўтар: Рэдакцыя
29.05.2022 00:00

праязджае па гэтых мясцінах.